

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ
«ЛАДИЖИНСЬКИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ
ВІННИЦЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО АГРАРНОГО УНІВЕРСИТЕТУ»**

Бухгалтерський облік

**Методичні вказівки з виконання самостійної роботи для
студентів спеціальності 076 «Підприємництво та торгівля »
галузі знань 07 «Управління та адміністрування»**

Бухгалтерський облік. Методичні вказівки з виконання самостійної роботи для за освітньо-професійною програмою «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» галузі знань 07 «Управління та адміністрування» / О.В.Григоренко Відокремлений структурний підрозділ Вінницького національного анрарного університету

Рецензент:

Гудзенко Н.М., голова циклової комісії економічних та інформаційних дисциплін ЛК ВНАУ, викладач - методист

ВСТУП

У сучасних умовах зростає роль бухгалтерського обліку господарської діяльності підприємств усіх форм власності як складових частин системи економічної інформації управління.

Фінансово-економічна система інформаційного забезпечення управління підприємством складається переважно з даних, сформованих у системі бухгалтерського обліку. Тому від правильного розуміння специфіки побудови і функціонування цієї системи залежить здатність

бухгалтера, економіста, фінансиста оперативно обирати масив релевантних облікових та звітних відомостей, необхідних для аналізу та прийняття ефективних управлінських рішень.

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Бухгалтерський облік» є організація та методика ведення бухгалтерського обліку на підприємстві.

Закріплення теоретичних знань за курсом може бути досягнуте тільки шляхом проведення практичних занять та виконання самостійної роботи.

Із цією метою відповідно до програми курсу розроблені завдання, які дадуть можливість здобувачам набути певний обсяг знань і практичних навичок у засвоєнні тем курсу. Усі завдання побудовані з використанням вимогам Закону України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні», Податкового Кодексу України, національних та міжнародних стандартів бухгалтерського обліку і фінансової звітності, нормативних та законодавчих актів, освітньо-кваліфікаційних характеристик, що діють в Україні.

Наведені завдання й методичні рекомендації щодо їх розв'язання, список рекомендованої літератури допоможуть здобувачам поглибити свої знання з точки зору вивчення теоретичних основ бухгалтерського обліку, а також застосовувати отримані знання при рішенні завдань практичного характеру

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Мета: Засвоєння загальних знань про бухгалтерський облік, розкриття його сутності та прикладного змісту основних облікових категорій, їх зв'язку з економічною теорією та іншими економічними науками; отримання навичок та вмінь пов'язувати систему бухгалтерського обліку з його організацією, метою контролю та управління господарською діяльністю.

Завдання : Вивчення методології та теоретичних положень теорії бухгалтерського обліку; формування у студентів високих моральних якостей нової ділової людини.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

Знати:

- Суть обліку, як однієї з найважливіших економічних наук;
- Складові предмета та елементи методу бухгалтерського обліку;
- Методику складання бухгалтерського запису будь-якої дії чи процесу;
- реєстрів та форм обліку та методику їх застосування елементи побудови облікової політики господарства; вимоги до фінансової звітності та принципи її побудови.

Вміти:

- Скласти первинні документи;
- Відкривати синтетичні та аналітичні рахунки;
- Визначати кореспонденцію рахунків;
- Відображати господарські операції реєстрах бухгалтерського обліку.
- Визначити витрати на придбання і доходи від реалізації товарно-матеріальних цінностей, робіт і послуг, проводити інвентаризації

Тема: Господарський облік, його суть та значення.

1. Основні принципи бухгалтерського обліку.

Бухгалтерський облік і фінансова звітність ґрунтуються на таких принципах:

1. Обачність - застосування в бухгалтерському обліку методів оцінки, які повинні запобігати зниженню оцінки зобов'язань та витрат і завищенню оцінки активів і доходів підприємства;

2. Повне висвітлення – фінансова звітність повинна містити всю інформацію про фактичні, потенційні наслідки господарських операцій та подій. Здатних вплинути на рішення, що приймаються на її основі;

3. Автономність – кожне підприємство розглядається як юридична особа, відокремлена від її власників. У зв'язку з чим особисте майно та зобов'язання власників не повинні відображатися у фінансовій звітності підприємства;

4. Послідовність – постійне (із року в рік) застосування підприємством обраної облікової політики. Зміна облікової політики можлива лише у випадках, передбачених національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку. І повинна бути обґрунтована та розкрита у фінансовій звітності;

5. Безперервність – оцінка активів та зобов'язань підприємства здійснюється виходячи з припущень, що його діяльність буде тривати далі;

6. Нарахування та відповідність доходів та витрат для визначення фінансового результату звітного періоду необхідно порівняти доходи звітного періоду з витратами, що були здійснені для отримання цих доходів. При цьому доходи і витрати відображаються в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності в момент їх виникнення незалежно від дати надходження або сплати грошових коштів.

7. Перевалювання сутності над формою – операції обліковуються відповідно до їх суті а не лише виходячи з юридичної форми;

8. Історична (фактична) собівартість – пріоритетною є оцінка активів підприємства, виходячи з витрат на їх виробництво та придбання;

9. Єдиний грошовий вимірник – вимірювання та узагальнення всіх господарських операцій підприємства у його фінансовій звітності здійснюється у єдиній грошовій оцінці;

10. Періодичність – можливість розподілу діяльності підприємства на певні періоди часу з метою складання фінансової звітності

2. Закон України "Про бухгалтерський облік та фінансові звітність в Україні.

Закон України ^и Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" визначає правові принципи регулювання, організації, ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності та поширюється на всіх юридичних осіб незалежно від організаційно - правових форм і форм власності, а також на представництва іноземних суб'єктів господарської діяльності, які зобов'язані вести бухгалтерський облік та подавати фінансову звітність відповідно до чинного законодавства.

Закон передбачає:

1) державне регулювання бухгалтерського обліку та фінансової звітності з метою захисту інтересів користувачів та удосконалення бухгалтерського обліку і звітності;

2) застосування принципів та методів ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності, які визначаються національними положеннями бухгалтерського обліку та не суперечать Міжнародним стандартам;

3) розробку галузевими міністерствами та іншими органами виконавчої влади методичних рекомендацій щодо застосування національних П(С)БО відповідно до галузевих;

4) на прями діяльності Методологічної ради з бухгалтерського обліку, Державне регулювання бухгалтерського обліку та фінансової звітності в Україні здійснюється з метою:

- створення Єдиних *правил* ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності, які є обов'язковими для всіх підприємств, гарантують і захищають інтереси користувачів;

- удосконалення бухгалтерського обліку та фінансової звітності.

Структура регулювання бухгалтерського обліку в Україні є наступною: перший рівень - загальні положення Закону;

другий рівень - Стандарти і План рахунків, що базуються на Законі, затверджені Мінфіном і зареєстровані в Мінюсті;

третій рівень - накази та листи Мінфіну, що роз'яснюють як застосовувати кожний Стандарт в тій чи іншій конкретній ситуації.

Виявляється, зародження бухгалтерії почалося приблизно шість тисяч років тому. Як вважають історики, саме тоді людство задумалося про ведення обліку своєї господарської діяльності. Звичайно, перші записи бухгалтерського обліку сильно відрізнялися від сучасного стилю бухгалтерського супроводу. Зарубки на дереві, кістках, стінах, вузлики на мотузках і були першим урахуванням тодішньої «бухгалтерії».

Лише пізніше для запису та обліку стали застосовувати обпалену глину, папірус. Цікавий факт - саме Древній Єгипет і вважається батьківщиною бухгалтерського обліку.

Основоположником ж бухгалтерського обліку у вигляді, близькому до того, яким ми його звикли бачити, вважається Пачолі, Лука - іменитий математик з Італії. Тоді ж і з'явився термін «бухгалтер».

Зараз професію бухгалтера найчастіше вибирають жінки - близько 86% бухгалтерів - представниці саме слабкої статі.

Цікавий факт, незважаючи на те, що бухгалтера люблять точність - в питанні, коли відзначається День Бухгалтера - повний розбрід і хитання. Свято неофіційний, і відзначати його працівники бухгалтерії люблять. Наприклад, 21 листопада 1996 року був затверджений Федеральний закон «Про бухгалтерський облік». Тому багато хто відзначає День бухгалтера або 21 листопада, або в день, коли закон був офіційно опублікований, тобто 25 листопада або 28 листопада. Втім, можна починати святкувати його ще 10 листопада - в інтернаціональний День бухгалтера.

Бухгалтерам Москви і зовсім пощастило - існує ще і День Московського бухгалтера, яким вважається 16 листопада.

До слова, у Киргизії День бухгалтера святкується 20 липня, а на Україні-16 липня. Причому в обох цих країнах - свято офіційне.

Література: 1. Давидюк Т.В. Бухгалтерський облік : навч. посібник / Т.В. Давидюк, О.В. Манойленко, Т.І. Ломаченко, А.В. Резніченко. — Харків, Видавничий дім «Гельветика», 2016. — 392 с. https://financial.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/09/Davydiuk_Bukhhalterskyi_oblik_2016.pdf

.перероб. і доп. — Київ: Вид-во “Центр учбової літератури”, 2009. — 670 с. <http://elcat.pnpu.edu.ua/docs/%D0%9B%D0%B8%D1%88%D0%B8%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE.pdf>

3. Білоусько В. С., Беленкова М. І. Теорія бухгалтерського обліку: Навч. посібник / За ред. В. С. Білоуська. — 2-ге вид. — К.: Мета, 2002. — 240 с.: іл. <https://nmcbook.com.ua/wp-content/uploads/2018/01/%d0%a2%d0%b5%d0%be%d1%80%d1%96%d1%8f-%d0%b1%d1%83%d1%85%d0%b3%d0%b0%d0%bb%d1%82%d0%b5%d1%80%d1%81%d1%8c%d0%ba%d0%be%d0%b3%d0%be-%d0%be%d0%b1%d0%bb%d1%96%d0%ba%d1%83.pdf>

4. Грабова Н.М. Теорія бухгалтерського обліку: Підручник / За ред. Кужельного М.В. 6-е вид. — К.-А.С.К., 2003

5.Закон України "Про бухгалтерський облік та фінансові звітність в Україні <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>

Тема: Предмет і метод бухгалтерського обліку

Виконати наступні завдання:

Задача 1

Визначити належність до господарських засобів та джерел їх утворення:

1. Основні засоби-	220000
2. Прибуток-	55000
3. Грошові кошти-	55000
4. Корма. Насіння.-	12000
5. Дебіторська заборгованість-	68000
6. Кредиторська заборгованість-	100000
7. Пайовий капітал-	200000

Задача 2

Визначити належність до господарських засобів та джерел їх утворення:

1. Основні засоби	5100,00
2. Статутний капітал	7050,00
3. Малоцінні і швидкозношувані предмети	1300,00
4. Товари	2400,00
5. Каса	300,00
6. Пайовий капітал	1800,00
7. Розрахунки з постачальниками і підрядниками	1300,00
8. Поточні рахунки(у банку)	950,00
9. Розрахунки з оплати праці	1400,00
10. Розрахунки за податками	750,00
13. Розрахунки з покупцями і замовниками	120,00
14. Сировина	2130

1. Давидюк Т.В. Бухгалтерський облік : навч. посібник / Т.В. Давидюк, О.В. Манойленко, Т.І. Ломаченко, А.В. Резніченко. – Харків, Видавничий дім «Гельветика», 2016. – 392 с. https://financial.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/09/Davydiuk_Bukhhalterskyi_oblik_2016.pdf

2. Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. №996–XIV зі змінами та доповненнями // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/>

Тема: Класифікація господарських засобів та джерел їх утворення.

Виконати наступне завдання:

Згрупувати господарські ресурси по групах та підгрупах відповідно до класифікації господарських засобів (активів) підприємства та джерел їх формування

	Активи, зобов'язання, власний капітал	Сума, грн.
1	2	3
1	Автомобілі	123000
2	Програмне забезпечення	4200
3	Будівництво дороги	56000
4	Довгострокові кредити	80000
5	Резервний капітал	36000
6	Заборгованість з оплати праці	26000
7	Офісне обладнання	41000
8	Пшениця	1210
9	Насіння кормових коренеплодів	500
10	Гроші в касі	400
11	Статутний капітал	350000
12	Нерозподілений прибуток	22000
13	Довгострокові фінансові інвестиції	33120
14	Тварини на вирощування і відгодівлю	54200
15	Гроші на рахунках в банку	28000
16	Відстроченні податкові активи	7900
17	Дебіторська заборгованість за товари	9000
18	Поточні зобов'язання за розрахунками з бюджету	150
19	Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями за оренду	8000
20	Забезпечення виплат відпусток	11350
21	Комп'ютер	5600
22	Канцелярські прилади	8760
23	Нафтопродукти	10860
24	Гуманітарна допомога	6000
25	Заборгованість за розрахунками з учасниками	1800
26	Дебіторська заборгованість з підзвітними особами	120
27	Векселі одержані	3500
28	Знос нематеріальних активів	2000
29	Резерв сумнівних боргів	9200
30	Неоплачений капітал	7800
31	Знос основних засобів	43000
32	Будівлі	200330

1. Давидюк Т.В. Бухгалтерський облік : навч. посібник / Т.В. Давидюк, О.В. Манойленко, Т.І. Ломаченко, А.В. Резніченко. – Харків, Видавничий дім «Гельветика», 2016. – 392 с. https://financial.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/09/Davydiuk_Bukhhalterskyi_oblik_2016.pdf

2. Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. №996–XIV зі змінами та доповненнями // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/>

Тема: Документація господарських операцій.

Терміни зберігання бухгалтерських документів

Таблиця Терміни зберігання бухгалтерських документів згідно з Переліком

Типи документів бухгалтерського обліку	Термін зберігання, років
Бухгалтерські звіти й баланси організацій та пояснювальні записки до них; додатки до балансу, спеціалізовані форми: а) зведені річні б) річні в) квартальні	До ліквідації організації 3 р
Первинні документи і додатки до них, що фіксують факт виконання господарських операцій і є підставою для записів у реєстрах бухгалтерського обліку та податкових записях	3 р
Розрахункові (розрахунково-платіжні) відомості (табуляграми) на видавання заробітної плати, гонорарів, матеріальної допомоги та інших виплат	За відсутності особових рахунків - 75 р.
Інвентарні картки та журнали обліку основних засобів	Після ліквідації основних засобів
Довіреності на одержання грошових сум і товарно-матеріальних цінностей (у тому числі анульовані довіреності)	3 р.
Облікові реєстри (головна книга, журнали, розроблювальні таблиці тощо)	3 р.
Допоміжні й контрольні книги, журнали, картотеки, касові книги, оборотні відомості	3 р.
Книги обліку депонованої заробітної плати, журнали реєстрації виконавчих листів	3 р.
Журнали, книги реєстрації рахунків, касових ордерів, довіреностей, платіжних доручень тощо	3 р.
Корінці, копії ордерів, рахунків, фактур, накладних, квитанцій, чекових книжок	3 р.
Реєстри рахунків до оплати	3 р.
Звіти, відомості про надходження, витрачання й залишки коштовних металів, алмазів і виробів з них	3 р.
Відомості про витрачання кредитів:	
а) річні	До ліквідації організації
б) квартальні	3 р.
в) місячні	1 р.
Відомості про облік фондів, лімітів заробітної плати та контроль за їх розподілом, про розрахунки за перевитрати й заборгованості із заробітної плати, про відрахування із заробітної плати, із коштів соціального страхування, про оплату відпусток, вихідної допомоги тощо	3 р.
Документи (протоколи засідань інвентаризаційних комісій, інвентарні описи, акти, звіряльні відомості) про інвентаризацію	3 р.
Документи (копії звітів, витяги з протоколів, висновки) про виплату допомоги, пенсій, оплату листків непрацездатності з фонду соцстраху	Доки не мине потреба
Виконавчі листи	Доки не мине потреба
Договори-зобов'язання за товари, одержані в кредит, листування щодо оформлення договорів-зобов'язань	Доки не мине потреба
Довідки, що подаються до бухгалтерії на оплату відпусток у зв'язку з	Доки не мине

навчанням, одержання пільг з податків тощо	потреба
Документи (довідки, акти, зобов'язання, листування) щодо дебіторської заборгованості, розтрат, недостач, розкрадань	Доки не мине потреба
Документи (протоколи, акти, звіти, відомості переоцінки й визначення зношеності ОЗ) про переоцінку ОФ, нематеріальних активів, незавершеного будівництва	До ліквідації організації
Документи (акти, відомості) про переоцінку товарно-матеріальних запасів, незавершеного будівництва	До ліквідації організації
Документи (плани, звіти, листування) про проведення документальних ревізій і контрольно-ревізійної роботи	3 р
Акти документальних ревізій фінансово-гос-подарської діяльності організацій, податкових та інших перевірок; документи (довідки, доповідні записки) до них	3 р
Акти перевірок каси, правильності стягнення податків тощо	3 р
Розрахункові відомості сплати внесків до різних фондів	3 р
Договори з аудиторами (аудиторськими фірмами)	3 р
Робочий План рахунків бухгалтерського обліку	3 р Після його скасування
Звіти про перерахування грошових сум на державне та недержавне соціальне страхування (пенсійне, на випадок безробіття, медичне тощо)	До ліквідації організації
Податкові накладні	3 р
Майнові доручення, поручительства третьої особи	3 р
Первинні бухгалтерські документи і додатки до них з експортно-імпортних операцій	3 р
Оперативні звіти про витрачання валюти на закордонні відрядження	3 р
Відомості про сукупний прибуток працівників за рік та сплату податків	3 р
Протоколи взаємозаліків	3 р
Акти-довідки про погашення податків (заборгованості) векселями	3 р
Погашені казначейські векселі	3 р
Документи (заяви, розпорядження, довідки-графіки, акти) про сплату, розмін, приймання-передавання векселів	3 р
Особові рахунки акціонерів	5 р.
Документи (акти, процентовки, довідки, рахунки) про приймання виконаних робіт	3 р. ³
Документи (заяви, довідки, ліміти, розрахунки) про придбання обладнання, виробничого та житлового фонду	5 р.
Документи (рахунки, довідки, листування) з фінансових питань благодійної діяльності	5 р.
Книги, журнали, картки обліку:	
а) цінних паперів	До ліквідації організації
б) купівлі-продажу товарів, сировини	3 р. ³
в) розрахунків з організаціями	3 р. ³
г) погашених векселів на сплату податків	3 р.
г) реалізації товарів, робіт, послуг, що обкладаються і не обкладаються ПДВ	3 р.
д) сум прибутків і прибуткового податку з працівників	3 р.
Журнали використання РРО, контрольні стрічки РРО	3 р. ³

Література:

1. Давидюк Т.В. Бухгалтерський облік : навч. посібник / Т.В. Давидюк, О.В. Манойленко, Т.І. Ломаченко, А.В. Резніченко. – Харків, Видавничий дім «Гельветика», 2016. – 392 с. https://financial.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/09/Davydiuk_Bukhhalterskyi_oblik_2016.pdf
2. Лишиленко О.В. Бухгалтерський облік: Підручник. – 3-тє вид., перероб. і доп. – Київ: Вид-во “Центр учбової літератури”, 2009. – 670 с. <http://elcat.pnpu.edu.ua/docs/%D0%9B%D0%B8%D1%88%D0%B8%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE.pdf>
3. Грабова Н.М. Теорія бухгалтерського обліку: Підручник / За ред. Кужельного М.В. 6-е вид. – К.-А.С.К., 2003

Тема: Бухгалтерський баланс

Виконати наступні завдання:

Завдання 1 Скласти баланс підприємства,
Основні засоби 200 000
Рахунки в банку 54 960
Статутний капітал 248 100
Прибуток нерозподілений 6 860

Завдання 2 Скласти баланс підприємства

Основні засоби 280000
Статутний капітал 200000
Виробничі запаси 14000
Прибуток 75000
Готова продукція 10500
Кредити банків 23000
Готівка 1000
Заборгованість перед постачальниками 19200
Розрахунковий рахунок 11700

Завдання 3 Визначити типи змін в балансі

- Відпущено зі складу виробничі запаси у виробництво для виготовлення продукції на суму 4000 грн.
- Частину прибутку спрямовано на збільшення статутного капіталу підприємства на суму 8000 грн.
- Отримано на розрахунковий рахунок підприємства кредит банку у розмірі 5000 грн.
- .Виплачено із каси підприємства заборгованість перед працівниками по оплаті праці у розмірі 2200 грн.

Література

1. Давидюк Т.В. Бухгалтерський облік : навч. посібник / Т.В. Давидюк, О.В. Манойленко, Т.І. Ломаченко, А.В. Резніченко. – Харків, Видавничий дім «Гельветика», 2016. – 392 с. https://financial.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/09/Davydiuk_Bukhhalterskyi_oblik_2016.pdf
2. Лишиленко О.В. Бухгалтерський облік: Підручник. – 3-тє вид., перероб. і доп. – Київ: Вид-во “Центр учбової літератури”, 2009. – 670 с. <http://elcat.pnpu.edu.ua/docs/%D0%9B%D0%B8%D1%88%D0%B8%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE.pdf>

Тема: Система рахунків, поняття про рахунки, їх зміст та будова.

1. Синтетичні та аналітичні рахунки

Залежно від обсягів інформації і рівня узагальнення рахунки бухгалтерського обліку поділяють на *синтетичні* і *аналітичні*. Рахунки бухгалтерського обліку, які відкриваються на підставі статей балансу для обліку господарських засобів та їх джерел, містять загальні (синтетичні) показники у грошовій оцінці.

Такі рахунки прийнято називати *синтетичними*.

Термін "синтетичний" походить від лат. *syntesis*, що означає зведений, узагальнений, об'єднання в одне ціле окремих елементів.

Синтетичними називають рахунки призначені для обліку економічно однорідних груп засобів, їх джерел та господарських процесів у грошовому вимірнику.

Синтетичні рахунки мають назву номер, облік ведеться в грошовому вимірнику. (рах. 10,20,23,66 і т. д)

Облік, який здійснюють на підставі таких рахунків, називається *синтетичним обліком*. Дані синтетичного обліку використовують при складанні бухгалтерського балансу та інших форм фінансової звітності.

Дані статистичного обліку застосовують для макроекономічного аналізу й управління, тому оперативний і бухгалтерський облік підпорядковують завданням державної статистики.

Однак для оперативного управління підприємством, здійснення контролю за збереженням і використанням ресурсів проведення узагальненої інформації недостатньо, потрібна детальна інформація про конкретні види засобів, їх джерел, а також господарських процесів. Таку інформацію одержують за допомогою *аналітичних рахунків*.

Термін "аналітичний" походить від лат. *analysis*— розкладання, розчленування цілого на складові (елементи). Облік, здійснюваний на підставі аналітичних рахунків, називається *аналітичним*. Це облік, в якому, крім грошового, застосовують натуральні й трудові вимірники. Наприклад, до синтетичного рахунка "Розрахунки з оплати праці" відкривають аналітичні рахунки за прізвищами

працівників, "Адміністративні витрати" — за видами витрат, "Готова продукція" — за видами готової продукції тощо. Кількість аналітичних рахунків за відповідним синтетичним рахунком визначається залежно від наявності об'єктів обліку і поставлених завдань з деталізації.

1. Оборотні відомості по синтетичних рахунках

Для відображення змін, які відбулися протягом певного періоду в структурі господарських засобів, джерел їх утворення та господарських процесів потрібно провести узагальнення по бухгалтерських рахунках. З цією метою у бухгалтерському обліку складаються оборотні відомості як по синтетичних, так і по аналітичних рахунках.

Оборотна відомість являється способом узагальнення оборотів і залишків по бухгалтерських рахунках.

Вона являє собою багатогранну таблицю, в якій зазначається сальдо початкове, дебетовий і кредитовий обороти, а також сальдо кінцеве по кожному рахунку за звітний період (місяць). В кінці оборотної відомості по всіх колонках підраховують підсумки, за допомогою яких можна з'ясувати, чи не було допущено помилок в обліку при відображенні господарських операцій.

Якщо зроблено все вірно то у відомості повинно зійтися три пари рівностей:

1 пара П.С. (Дт) = П.С. (Кт),

2 пара Об. (Дт) = Об. (Кт),

3 пара К.С. (Дт) = К.С. (Кт).

2. Оборотні відомості по аналітичних рахунках

Оборотні відомості за аналітичними рахунками в залежності від вимірників, які використовуються бувають 2-х видів Оборотна відомість за аналітичними рахунками повинна мати із своїм головним рахунком 4 пари рівності:

1 пара П.С. за аналітичним рахунком = П.С. свого синтетичного рахунка

2 пара Об.(Дт) за аналітичним рахунком = Об.(Дт) свого синтетичного рахунка

3 пара Об.(Кт) за аналітичним рахунком = Об.(Кт) свого синтетичного рахунка

4 пара К.С. за аналітичним рахунком = К.С. свого синтетичного рахунка

Якщо не буде хоча б одної рівності значить допустили помилку в розносці бухгалтерських операцій, арифметичних підрахунках виведення залишків, записів на рахунку.

Аналітичні рахунки необхідні для керування підприємства, в будь-який час керівники підрозділів по даних аналітичних рахунків можуть визначити скільки на підприємстві і яких засобів є.

Таким чином оборотні відомості за рахунками аналітичного обліку являються прийомом узагальнення даних аналітичних рахунків.

1. Давидюк Т.В. Бухгалтерський облік : навч. посібник / Т.В. Давидюк, О.В. Манойленко, Т.І. Ломаченко, А.В. Резніченко. – Харків, Видавничий дім «Гельветика», 2016. – 392 с. https://financial.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/09/Davydiuk_Bukhhalterskyi_oblik_2016.pdf

2. Лишиленко О.В. Бухгалтерський облік: Підручник. – 3-тє вид., перероб. і доп. – Київ: Вид-во «Центр учбової літератури», 2009. – 670 с. <http://elcat.pnpu.edu.ua/docs/%D0%9B%D0%B8%D1%88%D0%B8%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE.pdf>

3. Білоусько В. С., Беленкова М. І. Теорія бухгалтерського обліку: Навч. посібник / За ред. В. С. Білоуська. — 2-ге вид. — К.: Мета, 2002. — 240 с.: іл. <https://nmcbook.com.ua/wp-content/uploads/2018/01/%d0%a2%d0%b5%d0%be%d1%80%d1%96%d1%8f-%d0%b1%d1%83%d1%85%d0%b3%d0%b0%d0%bb%d1%82%d0%b5%d1%80%d1%81%d1%8c%d0%ba%d0%be%d0%b3%d0%be-%d0%be%d0%b1%d0%bb%d1%96%d0%ba%d1%83.pdf>

2. Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. №996–XIV зі змінами та доповненнями // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/>

Тема: План рахунків бухгалтерського обліку, принцип побудови
Вивчити рахунки бухгалтерського обліку

Синтетичні рахунки (рахунки першого порядку)		Субрахунки (рахунки другого порядку)*		Сфера застосування
Код	Назва	Код	Назва	
1	2	3	4	5
Клас 1. Необоротні активи				
10	Основні засоби	100	Інвестиційна нерухомість	Усі види діяльності
		101	Земельні ділянки	
		102	Капітальні витрати на поліпшення земель	
		103	Будинки та споруди	
		104	Машини та обладнання	
		105	Транспортні засоби	
		106	Інструменти, прилади та інвентар	
		107	Тварини	
		108	Багаторічні насадження	
		109	Інші основні засоби	
11	Інші необоротні матеріальні активи	111	Бібліотечні фонди	Усі види діяльності
		112	Малоцінні необоротні матеріальні активи	
		113	Тимчасові (нетитульні) споруди	
		114	Природні ресурси	

		115	Інвентарна тара	
		116	Предмети прокату	
		117	Інші необоротні матеріальні активи	
12	Нематеріальні активи	121	Права користування природними ресурсами	Усі види діяльності
		122	Права користування майном	
		123	Права на комерційні позначення	
		124	Права на об'єкти промислової власності	
		125	Авторське право та суміжні з ним права	
		127	Інші нематеріальні активи	
13	Знос (амортизація) необоротних активів	131	Знос основних засобів	Усі види діяльності
		132	Знос інших необоротних матеріальних активів	
		133	Накопичена амортизація нематеріальних активів	
		134	Накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	
		135	Знос інвестиційної нерухомості	
14	Довгострокові фінансові інвестиції	141	Інвестиції пов'язаним сторонам за методом обліку участі в капіталі	Усі види діяльності
		142	Інші інвестиції пов'язаним сторонам	
		143	Інвестиції непов'язаним сторонам	
15	Капітальні інвестиції	151	Капітальне будівництво	Усі види діяльності
		152	Придбання (виготовлення) основних засобів	
		153	Придбання (виготовлення) інших необоротних матеріальних активів	
		154	Придбання (створення) нематеріальних активів	
		155	Придбання (виращування) довгострокових біологічних активів	
16	Довгострокові біологічні активи	161	Довгострокові біологічні активи рослинництва, які оцінені за справедливою вартістю	Сільськогосподарські підприємства, підприємства інших галузей, що здійснюють сільськогосподарську діяльність
		162	Довгострокові біологічні активи рослинництва, які оцінені за первісною вартістю	
		163	Довгострокові біологічні активи тваринництва, які оцінені за справедливою вартістю	
		164	Довгострокові біологічні активи тваринництва, які оцінені за первісною вартістю	
		165	Незрілі довгострокові біологічні активи, які оцінюються за справедливою вартістю	

		166	Незрілі довгострокові біологічні активи, які оцінюються за первісною вартістю	
17	Відстрочені податкові активи		За видами відстрочених податкових активів	Усі види діяльності
18	Довгострокова дебіторська заборгованість та інші необоротні активи	181	Заборгованість за майно, що передано у фінансову оренду	Усі види діяльності
		182	Довгострокові векселі одержані	
		183	Інша дебіторська заборгованість	
		184	Інші необоротні активи	
19	Гудвіл	191	Гудвіл при придбанні	Усі види діяльності
		193	Гудвіл при приватизації (корпоратизації)	
Клас 2. Запаси				
20	Виробничі запаси	201	Сировина й матеріали	Усі види діяльності
		202	Купівельні напівфабрикати та комплектуючі вироби	
		203	Паливо	
		204	Тара й тарні матеріали	
		205	Будівельні матеріали	
		206	Матеріали, передані в переробку	
		207	Запасні частини	
		208	Матеріали сільськогосподарського призначення	
		209	Інші матеріали	
21	Поточні біологічні активи	211	Поточні біологічні активи рослинництва, які оцінені за справедливою вартістю	Сільськогосподарські підприємства, підприємства інших галузей, що здійснюють сільськогосподарську діяльність
		212	Поточні біологічні активи тваринництва, які оцінені за справедливою вартістю	
		213	Поточні біологічні активи тваринництва, які оцінені за первісною вартістю	
22	Малоцінні та швидкозношувані предмети		За видами предметів	Усі види діяльності
23	Виробництво		За видами виробництва	Усі види діяльності
24	Брак у виробництві		За видами продукції	Галузі матеріального виробництва
25	Напівфабрикати		За видами напівфабрикатів	Промисловість
26	Готова продукція		За видами готової продукції	Промисловість, сільське господарство та ін.
27	Продукція сільськогосподарського виробництва		За видами продукції	Сільське господарство, підприємства інших галузей з підсобним сільськогосподарським виробництвом
28	Товари	281	Товари на складі	Усі види діяльності

		282	Товари в торгівлі	
		283	Товари на комісії	
		284	Тара під товарами	
		285	Торгова націнка	
		286	Необоротні активи та групи вибуття, утримувані для продажу	
29				
Клас 3. Кошти, розрахунки та інші активи				
30	Готівка	301	Готівка в національній валюті	Усі види діяльності
		302	Готівка в іноземній валюті	
31	Рахунки в банках	311	Поточні рахунки в національній валюті	Усі види діяльності
		312	Поточні рахунки в іноземній валюті	
		313	Інші рахунки в банку в національній валюті	
		314	Інші рахунки в банку в іноземній валюті	
32				
33	Інші кошти	331	Грошові документи в національній валюті	Усі види діяльності
		332	Грошові документи в іноземній валюті	
		333	Грошові кошти в дорозі в національній валюті	
		334	Грошові кошти в дорозі в іноземній валюті	
34	Короткострокові векселі одержані	341	Короткострокові векселі, одержані в національній валюті	Усі види діяльності
		342	Короткострокові векселі, одержані в іноземній валюті	
35	Поточні фінансові інвестиції	351	Еквіваленти грошових коштів	Усі види діяльності
		352	Інші поточні фінансові інвестиції	
36	Розрахунки з покупцями та замовниками	361	Розрахунки з вітчизняними покупцями	Усі види діяльності
		362	Розрахунки з іноземними покупцями	
		363	Розрахунки з учасниками ПФГ	
37	Розрахунки з різними дебіторами	371	Розрахунки за виданими авансами	Усі види діяльності
		372	Розрахунки з підзвітними особами	
		373	Розрахунки за нарахованими доходами	
		374	Розрахунки за претензіями	
		375	Розрахунки за відшкодуванням завданих збитків	
		376	Розрахунки за позиками членам кредитних спілок	
		377	Розрахунки з іншими дебіторами	

		378	Розрахунки з державними цільовими фондами	
38	Резерв сумнівних боргів		За дебіторами	Усі види діяльності
39	Витрати майбутніх періодів		За видами витрат	Усі види діяльності
Клас 4. Власний капітал та забезпечення зобов'язань				
40	Зареєстрований (пайовий) капітал		За видами капіталу	Усі види діяльності
41	Капітал у дооцінках		За видами капіталу	Кооперативні організації, кредитні спілки
42	Додатковий капітал	421	Емісійний дохід	Усі види діяльності
		422	Інший вкладений капітал	
		423	Дооцінка активів	
		424	Безоплатно одержані необоротні активи	
		425	Інший додатковий капітал	
43	Резервний капітал		За видами капіталу	Усі види діяльності
44	Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)	441	Прибуток нерозподілений	Усі види діяльності
		442	Непокриті збитки	
		443	Прибуток, використаний у звітному періоді	
45	Вилучений капітал	451	Вилучені акції	Усі види діяльності
		452	Вилучені вклади й паї	
		453	Інший вилучений капітал	
46	Неоплачений капітал		За видами капіталу	Усі види діяльності
47	Забезпечення майбутніх витрат і платежів	471	Забезпечення виплат відпусток	Усі види діяльності
		472	Додаткове пенсійне забезпечення	
		473	Забезпечення гарантійних зобов'язань	
		474	Забезпечення інших витрат і платежів	
		475	Забезпечення призового фонду (резерв виплат)	
		476	Резерв на виплату джекпоту, не забезпеченого сплатою участі у лотереї	
		477	Забезпечення матеріального заохочення	
		478	Забезпечення відновлення земельних ділянок	
48	Цільове фінансування і цільові надходження	481	Кошти, вивільнені від оподаткування	Усі види діяльності
		482	Кошти з бюджету та державних цільових фондів	
		483	Гуманітарна допомога	
		484	Інші кошти цільового фінансування і цільових надходжень	

49	Страхові резерви	491	Технічні резерви	Страхова діяльність
		492	Резерви із страхування життя	
		493	Частка перестраховиків у технічних резервах	
		494	Частка перестраховиків у резервах із страхування життя	
		495	Результат зміни технічних резервів	
		496	Результат зміни резервів із страхування життя	

Клас 5. Довгострокові зобов'язання

50	Довгострокові позики	501	Довгострокові кредити банків у національній валюті	Усі види діяльності
		502	Довгострокові кредити банків в іноземній валюті	
		503	Відстрочені довгострокові кредити банків у національній валюті	
		504	Відстрочені довгострокові кредити банків в іноземній валюті	
		505	Інші довгострокові позики в національній валюті	
		506	Інші довгострокові позики в іноземній валюті	
51	Довгострокові векселі видані	511	Довгострокові векселі, видані в національній валюті	Усі види діяльності
		512	Довгострокові векселі, видані в іноземній валюті	
52	Довгострокові зобов'язання за облігаціями	521	Зобов'язання за облігаціями	Усі види діяльності
		522	Премія за випущеними облігаціями	
		523	Дисконт за випущеними облігаціями	
53	Довгострокові зобов'язання з оренди	531	Зобов'язання з фінансової оренди	Усі види діяльності
		532	Зобов'язання з оренди цілісних майнових комплексів	
54	Відстрочені податкові зобов'язання		За видами зобов'язань	Усі види діяльності
55	Інші довгострокові зобов'язання		За видами зобов'язань	Усі види діяльності
56				
57				
58				
59				

Клас 6. Поточні зобов'язання

60	Короткострокові позики	601	Короткострокові кредити банків у національній валюті	Усі види діяльності
		602	Короткострокові кредити банків в іноземній валюті	
		603	Відстрочені короткострокові кредити банків у національній валюті	
		604	Відстрочені короткострокові кредити банків в іноземній валюті	
		605	Прострочені позики в національній валюті	
		606	Прострочені позики в іноземній валюті	
61	Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	611	Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями в національній валюті	Усі види діяльності
		612	Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями в іноземній валюті	

62	Короткострокові векселі видані	621	Короткострокові векселі, видані в національній валюті	Усі види діяльності
		622	Короткострокові векселі, видані в іноземній валюті	
63	Розрахунки з постачальниками та підрядниками	631	Розрахунки з вітчизняними постачальниками	Усі види діяльності
		632	Розрахунки з іноземними постачальниками	
		633	Розрахунки з учасниками ПФГ	
64	Розрахунки за податками й платежами	641	Розрахунки за податками	Усі види діяльності
		642	Розрахунки за обов'язковими платежами	
		643	Податкові зобов'язання	
		644	Податковий кредит	
65	Розрахунки за страхування	651	За розрахунками із загальнообов'язкового державного соціального страхування	Усі види діяльності
		652	За соціальним страхуванням	
		653	[Виключено згідно Наказу Міністерства фінансів України від 31.05.2011 р. №664]	
		654	За індивідуальним страхуванням	
		655	За страхуванням майна	
66	Розрахунки за виплатами працівникам	661	Розрахунки за заробітною платою	Усі види діяльності
		662	Розрахунки з депонентами	
		663	Розрахунки за іншими виплатами	
67	Розрахунки з учасниками	671	Розрахунки за нарахованими дивідендами	Усі види діяльності
		672	Розрахунки за іншими виплатами	
68	Розрахунки за іншими операціями	680	Розрахунки, пов'язані з необоротними активами та групами вибуття, утримуваними для продажу	Усі види діяльності
		681	Розрахунки за авансами одержаними	
		682	Внутрішні розрахунки	
		683	Внутрішньогосподарські розрахунки	
		684	Розрахунки за нарахованими відсотками	
		685	Розрахунки з іншими кредиторами	
69	Доходи майбутніх періодів		За видами доходів	Усі види діяльності
Клас 7. Доходи і результати діяльності				
70	Доходи від реалізації	701	Дохід від реалізації готової продукції	Усі види діяльності
		702	Дохід від реалізації товарів	
		703	Дохід від реалізації робіт і послуг	
		704	Вирахування з доходу	
		705	Перестрахування	
71	Інший операційний дохід	710	Дохід від первісного визнання та від зміни вартості активів, які обліковуються за справедливою вартістю	Усі види діяльності
		711	Дохід від реалізації іноземної валюти	
		712	Дохід від реалізації інших оборотних активів	
		713	Дохід від операційної оренди активів	

		714	Дохід від операційної курсової різниці	
		715	Одержані штрафи, пені, неустойки	
		716	Відшкодування раніше списаних активів	
		717	Дохід від списання кредиторської заборгованості	
		718	Дохід від безоплатно одержаних оборотних активів	
		719	Інші доходи від операційної діяльності	
72	Дохід від участі в капіталі	721	Дохід від інвестицій в асоційовані підприємства	Усі види діяльності
		722	Дохід від спільної діяльності	
		723	Дохід від інвестицій в дочірні підприємства	
73	Інші фінансові доходи	731	Дивіденди одержані	Усі види діяльності
		732	Відсотки одержані	
		733	Інші доходи від фінансових операцій	
74	Інші доходи	741	Дохід від реалізації фінансових інвестицій	Усі види діяльності
		742	Дохід від відновлення корисності активів	
		743	[Субрахунок 743 рахунку 74 виключено згідно з Наказом Міністерства фінансів України N 1238 від 14.10.2008 р.]	
		744	Дохід від неопераційної курсової різниці	Усі види діяльності
		745	Дохід від безоплатно одержаних активів	
		746	Інші доходи від звичайної діяльності	
75	Рахунок 75 "Надзвичайні доходи" виключено на підставі Наказу Міністерства фінансів № 627 від 27.06.2013			
76	Страхові платежі		За видами страхування	Страхова діяльність
77				
78				
79	Фінансові результати	791	Результат операційної діяльності	Усі види діяльності
		792	Результат фінансових операцій	
		793	Результат іншої звичайної діяльності	
		794	Результат надзвичайних подій	
Клас 8. Витрати за елементами				
80	Матеріальні витрати	801	Витрати сировини й матеріалів	Усі види діяльності
		802	Витрати купівельних напівфабрикатів та комплектуючих виробів	
		803	Витрати палива й енергії	
		804	Витрати тари й тарних матеріалів	
		805	Витрати будівельних матеріалів	
		806	Витрати запасних частин	
		807	Витрати матеріалів сільськогосподарського призначення	
		808	Витрати товарів	
		809	Інші матеріальні витрати	

81	Витрати на оплату праці	811	Виплати за окладами й тарифами	Усі види діяльності
		812	Премії та заохочення	
		813	Компенсаційні виплати	
		814	Оплата відпусток	
		815	Оплата іншого невідпрацьованого часу	
		816	Інші витрати на оплату праці	
82	Відрахування на соціальні заходи	821	Відрахування на загальнообов'язкове державне соціальне страхування	Усі види діяльності
		822	[Виключено згідно Наказу Міністерства фінансів України від 31.05.2011 р. №664]	
		823		
		824	Відрахування на індивідуальне страхування	
83	Амортизація	831	Амортизація основних засобів	Усі види діяльності
		832	Амортизація інших необоротних матеріальних активів	
		833	Амортизація нематеріальних активів	
84	Інші операційні витрати		За видами витрат	Усі види діяльності
85	Інші затрати		За видами затрат	Усі види діяльності
86				
87				
88				
89				
Клас 9. Витрати діяльності				
90	Собівартість реалізації	901	Собівартість реалізованої готової продукції	Усі види діяльності
		902	Собівартість реалізованих товарів	
		903	Собівартість реалізованих робіт і послуг	
		904	Страхові виплати	
91	Загальновиробничі витрати		За видами витрат	Усі види діяльності
92	Адміністративні витрати		За видами витрат	Усі види діяльності
93	Витрати на збут		За видами витрат	Усі види діяльності
94	Інші витрати операційної діяльності	940	Витрати від первісного визнання та від зміни вартості активів, які обліковуються за справедливою вартістю	Усі види діяльності
		941	Витрати на дослідження і розробки	
		942	Собівартість реалізованої іноземної валюти	
		943	Собівартість реалізованих виробничих запасів	
		944	Сумнівні та безнадійні борги	
		945	Втрати від операційної курсової різниці	
		946	Втрати від знецінення запасів	
		947	Нестачі і втрати від псування цінностей	
		948	Визнані штрафи, пені, неустойки	

		949	Інші витрати операційної діяльності	
95	Фінансові витрати	951	Відсотки за кредит	Усі види діяльності
		952	Інші фінансові витрати	
96	Втрати від участі в капіталі	961	Втрати від інвестицій в асоційовані підприємства	Усі види діяльності
		962	Втрати від спільної діяльності	
		963	Втрати від інвестицій в дочірні підприємства	
97	Інші витрати	971	Собівартість реалізованих фінансових інвестицій	Усі види діяльності
		972	Втрати від зменшення корисності активів	
		974	Втрати від неопераційних курсових різниць	
		975	Уцінка необоротних активів і фінансових інвестицій	
		976	Списання необоротних активів	
		977	Інші витрати звичайної діяльності	
98	Податок на прибуток	981	Податок на прибуток від звичайної діяльності	Усі види діяльності
		982	Податок на прибуток від надзвичайних подій	
99	<i>Рахунок 99 "Надзвичайні витрати" виключено на підставі Наказу Міністерства фінансів № 627 від 27.06.2013</i>			
Клас 0. Позабалансові рахунки				
01	Орендовані необоротні активи		За видами активів	Усі види діяльності
02	Активи на відповідальному зберіганні	021	Устаткування, прийняте для монтажу	Усі види діяльності
		022	Матеріали, прийняті для переробки	
		023	Матеріальні цінності на відповідальному зберіганні	
		024	Товари, прийняті на комісію	
		025	Матеріальні цінності довірителя	
03	Контрактні зобов'язання		За видами зобов'язань	Усі види діяльності
04	Непередбачені активи й зобов'язання	041	Непередбачені активи	Усі види діяльності
		042	Непередбачені зобов'язання	
05	Гарантії та забезпечення надані		За видами гарантій та забезпечень наданих	Усі види діяльності
06	Гарантії та забезпечення отримані		За видами гарантій та забезпечень отриманих	Усі види діяльності
07	Списані активи	071	Списана дебіторська заборгованість	Усі види діяльності
		072	Невідшкодовані нестачі і втрати від псування цінностей	
08	Бланки суворого обліку		За видами бланків	Усі види діяльності
09	Амортизаційні відрахування			Усі види діяльності

Тема: Облік процесу постачання

1. Види діяльності підприємств.

Звичайна діяльність — будь-яка діяльність підприємства, а також операції, які забезпечують її або виникають внаслідок здійснення такої діяльності.

Операційна діяльність — основна діяльність підприємства, а також інші види діяльності, які не є інвестиційною або фінансовою діяльністю.

Основна діяльність — операції, пов'язані з виробництвом або реалізацією продукції (товарів, послуг), що є визначальною метою створення підприємства та забезпечують основну частину його доходу.

Інвестиційна діяльність — придбання та реалізація тих необоротних активів, а також фінансових інвестицій, які є складовою еквівалентів грошових коштів.

Фінансова діяльність — діяльність, яка призводить до змін розміру і складу власного та позикового капіталу підприємства.

Надзвичайна діяльність — операції або події, які відрізняються від звичайних і не відбуваються часто або регулярно.

Витрати, пов'язані зі здійсненням операційної діяльності (операційні витрати), включають: собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), адміністративні витрати, витрати на збут, інші операційні витрати.

2. Основні економічні показники господарської діяльності.

В управлінні підприємством або організацією, що здійснюють будь-які види господарської діяльності в ринковому економічному середовищі, застосовуються різні показники. Їх використання має відображати особливості діяльності підприємства або організації, давати змогу вести певну аналітичну роботу, на основі якої ухвалюються управлінські рішення відповідно до обраної стратегії.

Показники - це кількісна і якісна оцінка становища і результатів господарської діяльності, виражена у певних одиницях виміру.

Для відображення господарських процесів використовують:

кількісні і якісні,

натуральні й вартісні показники.

До кількісних показників належать, наприклад, показники кількості найманих працівників, кількості безробітних, перевезення вантажів, кількості малих підприємств, заготівля деревини, валовий збір зернових культур, розмір посівних площ тощо. Кількісні показники використовують для характеристики розміру, абсолютного рівня аналізованого явища.

Якісні показники застосовуються для характеристики особливостей процесу відтворення, виражають співвідношення між різними елементами цього процесу.

Якісними показниками є, наприклад, показники продуктивності праці, собівартості одиниці продукції, використання основних фондів тощо.

Вони характеризують ефективність господарської діяльності. Натуральні показники застосовуються для визначення величини явища (об'єкта) у певних фізичних одиницях - кілограмах, тоннах, метрах, кілометрах, літрах, гектарах, тонно-кілометрах тощо. Вони визначають матеріально-уречевлені пропорції економічного виробництва, зв'язки між постачальниками та споживачами. Вартісні показники є універсальними. Вони відображають у грошовій формі кількість праці, витраченої на виробництво товарів та послуг, і використовуються для вимірювання всіх господарських операцій і явищ, а також узагальнення результатів господарської діяльності підприємства за певний період. Вартісні показники використовують для визначення валових витрат і валових доходів підприємницьких структур, здійснення розрахункових операцій, оплати праці працівників, обчислення податків до бюджету тощо. При цьому варто враховувати ту важливу обставину, що на будь-який вартісний показник істотно впливає динаміка цін.

Література

1. Давидюк Т.В. Бухгалтерський облік : навч. посібник / Т.В. Давидюк, О.В. Манойленко, Т.І. Ломаченко, А.В. Резніченко. – Харків, Видавничий дім «Гельветика», 2016. – 392 с. https://financial.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/09/Davydiuk_Bukhhalterskyi_oblik_2016.pdf
2. Лишиленко О.В. Бухгалтерський облік: Підручник. – 3-тє вид., перероб. і доп. – Київ: Вид-во “Центр учбової літератури”, 2009. – 670 с. <http://elcat.pnpu.edu.ua/docs/%D0%9B%D0%B8%D1%88%D0%B8%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE.pdf>

Тема: Облік процесу виробництва

1. Калькуляція собівартості продукції і порядок закриття 23 рахунка

Наприкінці кожного року сільськогосподарський товаровиробник розподіляє загальновиробничі витрати, розраховує фактичну собівартість виробленої ним сільгосппродукції та закриває рахунок 23. Порядок закриття рахунків у сільгосптоваровиробників через специфіку виробництва сільгосппродукції (аграрії мають справу з біологічними активами) відрізняється від інших галузей виробництва

Загальноприйнятими видами собівартості, що розраховується сільгосппідприємствами у практиці господарювання, є **планова** та **фактична** собівартості.

Особливістю сільгоспобліку є те, що **фактична** собівартість продукції (робіт і послуг) у сільгосппідприємствах розраховується в цілому за рік. Виняток становлять продукція, роботи, послуги допоміжних виробництв, фактична собівартість яких визначається щомісячно

Для правильного обчислення фактичної собівартості продукції (робіт, послуг) розподіл витрат і закриття рахунків повинні проводитися в такій послідовності:

- розподіляють між окремими об'єктами планування та обліку витрати на утримання ОЗ (тракторів, ґрунтообробних машин, сівалок, комбайнів тощо), що обліковуються протягом року на окремому субрахунку до **рахунку 91** «Загальновиробничі витрати»);

- визначають собівартість робіт і послуг допоміжних виробництв (водопостачання, ремонтна майстерня, холодильні установки, вантажний автотранспорт, гужовий транспорт тощо) в порядку, приписаному

- розподіляють відповідно загальні витрати: на зрошування та осушення земель, включаючи витрати на утримання меліоративних споруд, на вапнування та гіпсування ґрунтів і на утримання полезахисних смуг;

- відносять частину витрат бджільництва на сільгоспкультури, які запилюються. Стисло зазначимо, що за затвердженими нормативами може бути віднесено від 20 % до 60 % витрат на утримання бджолосімей, залежно від площ, врожайності, виду культур на полях/у садах. У разі використання більшої кількості бджолосімей, ніж

передбачено нормативами, витрати бджільництва, що відносяться на обпилені культури, не збільшуються;

- виключають з витрат основного виробництва суми надзвичайних втрат. У принципі, усе логічно: втрати від надзвичайних подій не відносяться на собівартість виробленої та реалізованої продукції, а покриваються за рахунок інших джерел

- розподіляють за правилами п. 3.21 *Методрекомендацій № 132 ЗВВ* окремих підрозділів (бригад, ферм, цехів, ділянок) і галузей. Головний принцип: віднесення витрат на собівартість тільки тієї продукції, що виробляється у відповідному підрозділі та/або галузі;

- визначають загальну суму виробничих витрат за об'єктами обліку;

- обчислюють собівартість продукції рослинництва.

- визначають собівартість продукції підсобних промислових виробництв з переробки рослинницької продукції відповідно

- розподіляють витрати з утримання кормоцехів (кормокухонь) на відповідні види і групи тварин пропорційно масі згодованих кормів

- визначають собівартість продукції тваринництва. Про закриття **субрахунку 232 «Тваринництво»** з урахуванням застосування різних оцінок продукції поговоримо окремо;

- визначають собівартість продукції промислових підрозділів з переробки продукції тваринництва відповідно до

- обчислюють собівартість продукції інших промислових підрозділів — хлібопекарні, пилорами, цегельного виробництва

- визначають собівартість товарної продукції рослинництва, тваринництва і підсобних промислових виробництв.

Література

1. Давидюк Т.В. Бухгалтерський облік : навч. посібник / Т.В. Давидюк, О.В. Манойленко, Т.І. Ломаченко, А.В. Резніченко. – Харків, Видавничий дім «Гельветика», 2016. – 392 с. https://financial.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/09/Davydiuk_Bukhhalterskyi_oblik_2016.pdf

2. Лишиленко О.В. Бухгалтерський облік: Підручник. – 3-тє вид., перероб. і доп. – Київ: Вид-во “Центр учбової літератури”, 2009. – 670 с.

Тема: Облік процесу реалізації

Облік фінансових результатів

Фінансовий результат діяльності підприємства характеризується показником прибутку або збитку. Отримання прибутку є основною метою будь-якої підприємницької діяльності. Від розміру отриманого прибутку залежать формування власного капіталу, виконання зобов'язань перед бюджетом, фінансування інвестицій, а також платоспроможність підприємства. Прибуток як головний показник ефективності діяльності підприємства виступає і як критерій визначення рівня виплат дивідендів, як визначальний фактор при встановленні рівня заробітної плати і винагороди адміністрації.

Обсяг прибутку підприємство одержує від основної діяльності, фінансових операцій, іншої звичайної діяльності та надзвичайних подій. Завдання бухгалтерського обліку фінансових результатів полягає у визначенні кількісних і якісних параметрів фінансового результату: прибуток чи збиток; формування даних щодо фінансових результатів для потреб складання фінансової звітності й податкових декларацій; інформаційне забезпечення порядку розподілу прибутку та здійснення операцій щодо розрахунків за сумами належних до бюджету податків та обов'язкових платежів, з акціонерами та засновниками за нарахованими їм дивідендами, формування резервів власного капіталу тощо.

Загальне визначення прибутку зводиться до збільшення капіталу в результаті ведення господарської діяльності. Однак у бухгалтерському обліку перевагу надають терміну "чистий прибуток", що визначається як різниця між чистими доходами і валовими витратами.

Для обліку фінансових результатів використовують рахунки 79 "Фінансові результати" та 44 "Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)". Якщо рахунок 79 "Фінансові результати" є номінальним і на кінець звітного періоду закривається (сальдо немає), то рахунок 44 "Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)" є пасивним і його сальдо відображається в балансі. На рахунку 79 "Фінансові результати" обліковуються на окремих субрахунках результати основної діяльності, фінансових операцій, іншої звичайної діяльності, надзвичайних подій. Основні

вимоги до визнання складу та оцінки доходу викладені в Положенні (стандарті) бухгалтерського обліку 15 "Дохід" та П(С)БО 3 "Звіт про фінансові результати".

Як зазначалося вище, сума отриманого прибутку відображається на рахунку 79 "Фінансові результати" за кредитом. Це сума чистого прибутку, оскільки нараховані податки й обов'язкові платежі з реалізації (продажу) на користь бюджету були враховані попередньо на рахунку 70 "Доходи від реалізації" до моменту перенесення його сальдо на рахунок 79 "Фінансові результати", а податок на прибуток був врахований на рахунку 98 "Податки на прибуток", а потім також відображений за дебетом рахунка 79 "Фінансові результати". Визначений фінансовий результат за рахунком 79 "Фінансові результати" переносять на рахунок 44 "Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)", при цьому дебетують рахунок 79 "Фінансові результати" і кредитують рахунок 44 "Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)".

На рахунку 44 "Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)" ведеться облік нерозподілених прибутків чи непокритих збитків поточного та минулих років, а також використаного в поточному році прибутку. За кредитом рахунка відображають отримання та збільшення прибутку від усіх видів діяльності, а за дебетом — збитки та використання прибутку. Облік на рахунку ведуть за субрахунками 441 "Прибуток нерозподілений", 442 "Непокриті збитки", 443 "Прибуток, використаний у звітному періоді" наростаючим підсумком з початку року — до його розподілу та списання після закінчення звітного року. Це відповідає встановленому порядку складання фінансової та податкової звітності.

Література

1. Давидюк Т.В. Бухгалтерський облік : навч. посібник / Т.В. Давидюк, О.В. Манойленко, Т.І. Ломаченко, А.В. Резніченко. — Харків, Видавничий дім «Гельветика», 2016. — 392 с. https://financial.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/09/Davydiuk_Bukhhalterskyi_oblik_2016.pdf
2. Лишиленко О.В. Бухгалтерський облік: Підручник. — 3-тє вид., перероб. і доп. — Київ: Вид-во "Центр учбової літератури", 2009. — 670 с. <http://elcat.pnpu.edu.ua/docs/%D0%9B%D0%B8%D1%88%D0%B8%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE.pdf>

Тема: Види і форми облікових регістрів. Форми бухгалтерського обліку

1. Способи і техніка записів в облікових регістрах при використанні ручної праці та з допомогою машин.

Порядок запису господарських операцій в облікових регістрах регламентується Положенням про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку, від 24 травня 1995 р. № 88. Відповідно до цього Положення господарські операції в облікові регістри записують тільки на підставі належно оформлених і опрацьованих документів чорнилом темного кольору або пастою кулькових ручок, засобами механізації або іншими засобами, які б забезпечували збереження цих записів протягом тривалого часу.

Записи в облікові регістри можуть бути прості і копіювальні.

Простими називають записи, які здійснюються тільки в одному примірнику (реєстрі).

Копіювальні записи застосовують у тому випадку, коли треба мати копію запису. Такі записи роблять за допомогою копіювального паперу.

Порядок відображення господарських операцій в облікових регістрах залежить від форми бухгалтерського обліку, що застосовується на підприємстві.

Наприкінці кожного місяця в облікових регістрах по кожному рахунку підраховують обороти по дебету і кредиту і визначають залишки на 1-ше число наступного за звітним місяця. Цей завершальний цикл облікових робіт потрібний для перевірки правильності облікових записів, а також для одержання інформації, необхідної для складання звітності.

Способи перевірки правильності облікових записів, що використовуються в практиці, ґрунтуються, як правило, на системі взаємозв'язків і взаємоконтролю даних облікових регістрів. Зокрема, в регістрах шахової форми загальний підсумок граф по горизонталі повинен збігатися з підсумком граф по вертикалі. Загальний підсумок оборотів по синтетичних рахунках за звітний місяць, показаних в оборотній відомості, має збігатися з підсумком реєстраційного журналу. Взаємозвірка правильності записів на синтетичних і аналітичних рахунках забезпечується за допомогою оборотних або сальдових відомостей.

При поєднанні по окремих рахунках синтетичного й аналітичного обліку в одному обліковому регістрі така звірка не потрібна, оскільки підсумок аналітичних рахунків у ньому є одночасно підсумком записів на відповідному синтетичному рахунку.

2. Виявлення і способи виправлення помилок, допущених в облікових записах

У процесі облікової реєстрації господарських операцій можуть виникнути помилки - від простих описок до неправильної кореспонденції рахунків. Для забезпечення достовірності показників обліку необхідно до складання звітності перевірити правильність облікових записів і виправити їх (якщо вони мали місце). Помилки виявляють різними способами залежно від їх характеру і форми ведення бухгалтерського обліку. Так, при меморіально-ордерній формі повнота і правильність облікових записів встановлюється звіркою підсумків дебетових і кредитових оборотів синтетичних рахунків в оборотній відомості з підсумком обороту реєстраційного журналу. Обороти і залишки по аналітичних рахунках в оборотних відомостях порівнюють з даними відповідного синтетичного рахунка.

При журнально-ордерній формі записи в облікових регістрах звіряють з даними первинних документів, що послужили підставою для записів у них. Крім того, система регістрів журнально-ордерної форми побудована так, що дає змогу контролювати правильність облікових записів шляхом взаємної звірки підсумків окремих журналів-ордерів і допоміжних відомостей. Про проведення таких перевірок бухгалтер робить відповідні відмітки і ставить свій підпис.

Поширеним способом виявлення помилок є суцільна перевірка пунктуванням записів. Суть його полягає у тому, що всі записи в обліковому регістрі, в якому виявлені розбіжності, послідовно звіряють з документами або іншими обліковими регістрами, в яких відображені ті самі операції. Перевірену суму позначають знаком "V" або крапкою (пунктують). При цьому видно, які записи уже перевірено і де ще може бути помилка.

У бухгалтерському обліку можуть траплятися помилки внаслідок неправильно складеної проводки. Такі помилки можуть бути виявлені при перегляді кореспондуючих рахунків або ознайомленні з економічним змістом відображених в обліку операцій.

Порядок виправлення помилок залежить від їх характеру і часу виявлення. Діючим Положенням про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку передбачено виправлення помилок такими способами: **коректурним, "червоним сторно"** (від'ємних чисел) і **доповнюючих проводок**.

Коректурний спосіб виправлення помилок полягає у тому, що неправильний запис закреслюється однією рисою так, щоб можна було прочитати закреслене, а

зверху пишуть правильну суму (або текст). виправлення помилки повинно бути застережено надписом "Виправлено" і підтверджене підписом: у документі - особи, що підписала документ, в обліковому реєстрі - особи, що зробила виправлення з зазначенням дати. Цим способом користуються для виправлення описок або арифметичних помилок, допущених в документах (окрім банківських, касових і цінних паперів) або в облікових реєстрах, якщо помилка була швидко виявлена і не позначилася на підсумках облікових записів.

Якщо ж помилка зв'язана з неправильною кореспонденцією рахунків або виявлена після підбиття підсумків в облікових реєстрах, виправляти її коректурним способом не можна, тому при закресленнях і виправленнях записів у кількох місцях реєстр набуває неохайного вигляду. Помилки такого характеру виправляють способом "червоного сторно" або доповнюючих бухгалтерських проводок.

Спосіб "червоного сторно"*_ полягає в тому, що неправильний бухгалтерський запис роблять повторно в тій самій кореспонденції рахунків, що й помилковий запис, але червоним кольором, що означає від'ємні числа. При підбитті підсумків суми, записані червоним кольором, віднімаються. Одночасно звичайним чорнилом роблять другий запис із зазначенням правильної кореспонденції рахунків і суми. В результаті одержують правильне відображення операції в обліку.

Виправлення помилок цим способом оформляють спеціальною бухгалтерською довідкою, в якій робиться посилання на номер і дату помилкового запису, що підлягає виправленню, а також документа, який послужив підставою для цього запису.

Для уникнення можливого порушення тотожності показників поточного обліку і звітності після складання балансу та інших форм звітності ніякі виправлення в облікових записах за звітній період, як правило, не дозволяються. Уточнення звітних даних і виправлених помилок, що стосуються минулого звітнього періоду, відображаються у реєстрах наступного звітнього періоду при відкритті рахунків.

Література

1. Давидюк Т.В. Бухгалтерський облік : навч. посібник / Т.В. Давидюк, О.В. Манойленко, Т.І. Ломаченко, А.В. Резніченко. – Харків, Видавничий дім «Гельветика», 2016. – 392 с. https://financial.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/09/Davydiuk_Bukhhalterskyi_oblik_2016.pdf

2. Лишиленко О.В. Бухгалтерський облік: Підручник. – 3-тє вид., перероб. і доп. – Київ: Вид-во “Центр учбової літератури”, 2009. – 670 с.
<http://elcat.pnpu.edu.ua/docs/%D0%9B%D0%B8%D1%88%D0%B8%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE.pdf>

Тема: : Інвентаризація її значення, види і порядок проведення

1.Терміни проведення інвентаризації

Установи зобов'язані проводити інвентаризацію:

- 1) будівель, споруд та інших нерухомих об'єктів – **не менше одного разу на три роки;**
- 2) музейних цінностей – відповідно до строків, встановлених Міністерством культури і туризму України;
- 3) бібліотечних фондів – **один раз на 5 років;**
- 4) інших основних засобів, малоцінних і швидкозношуваних предметів: у міністерствах, інших центральних органах виконавчої влади, виконавчих органах місцевих рад – **не менше одного разу на два роки;** в інших установах – **не менше одного разу на рік.**

Інвентаризація основних засобів проводиться не раніше 1 жовтня:

- капітальних робіт інвентарного характеру і капітальних ремонтів – не менше одного разу на рік, але не раніше 1 грудня;
- тварин, тварин на відгодівлі, птиці, кролів, хутрових звірів і сімей бджіл
- не менше одного разу на квартал;
- готових виробів, сировини, пального та інших матеріалів, кормів, фуражу
- не менше одного разу на рік, але не раніше 1 жовтня;
- продуктів харчування і спирту – не менше одного разу на квартал; ,

- незавершеного виробництва і напівфабрикатів власного виробництва – не раніше 1 жовтня звітного року, крім того, періодично у терміни, встановлені відповідними вищими органами;
- грошових коштів, грошових документів, цінностей та бланків суворої звітності – не менше одного разу на квартал;
- розрахунків платежів до бюджету – не менше одного разу на квартал; аналогічно з вищою організацією;
- розрахунків із дебіторами та кредиторами – не менше двох разів на рік; – розрахунків у порядку планових платежів і з депонентами – не менше одного разу на місяць.

Література

1. Давидюк Т.В. Бухгалтерський облік : навч. посібник / Т.В. Давидюк, О.В. Манойленко, Т.І. Ломаченко, А.В. Резніченко. – Харків, Видавничий дім «Гельветика», 2016. – 392 с. https://financial.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/09/Davydiuk_Bukhhalterskyi_oblik_2016.pdf
2. Лишиленко О.В. Бухгалтерський облік: Підручник. – 3-тє вид., перероб. і доп. – Київ: Вид-во “Центр учбової літератури”, 2009. – 670 с. <http://elcat.pnpu.edu.ua/docs/%D0%9B%D0%B8%D1%88%D0%B8%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE.pd>

Тема: Звітність її мета, види, порядок складання

1. Принципи підготовки фінансової звітності.

Основними принципами, на яких ґрунтується бухгалтерський облік і фінансова звітність, є:

обачність — застосування в бухгалтерському обліку методів оцінки, які повинні запобігати заниженню оцінки зобов'язань та витрат і завищенню оцінки активів і доходів підприємства;

повне висвітлення — фінансова звітність повинна містити всю інформацію про фактичні та потенційні наслідки господарських операцій та подій, здатних вплинути на рішення, що приймаються на її основі;

автономність — кожне підприємство розглядається як юридична особа, відокремлена від її власників, у зв'язку з чим особисте майно та зобов'язання власників не повинні відображатися у фінансовій звітності підприємства;

послідовність — послідовне (із року в рік) застосування підприємством вибраної облікової політики, тобто сукупності принципів, методів і процедур які використовуються підприємством для складання і подання фінансової звітності.

Зміна облікової політики можлива лише у випадках, передбачених національними Положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку, і повинна бути обґрунтована та розкрита у примітках до фінансової звітності;

безперервність — оцінка активів та зобов'язань підприємства здійснюється виходячи з припущення, що його діяльність буде тривати далі;

нарахування та відповідність доходів і витрат — для визначення фінансового результату звітного періоду необхідно порівнювати доходи звітного періоду з витратами, що були здійснені для отримання цих доходів. При цьому доходи і витрати відображаються в бухгалтерському обліку і фінансовій звітності в момент їх виникнення, незалежно від дати надходження або сплати грошових коштів;

превалювання сутності над формою — операції обліковуються відповідно до їх сутності, а не лише виходячи з юридичної норми. Так, взяті у фінансову оренду основні засоби відображаються в балансі орендаря, тобто по суті як власне майно, хоч за юридичною формою вони не перейшли у власність орендаря, але ним фактично прийняті на себе всі ризики і вигоди, пов'язані з правом власності на об'єкт оренди (лізингу);

історична (фактична) собівартість — пріоритетною є оцінка активів підприємства, виходячи з витрат на їх виробництво та придбання;

єдиний грошовий вимірник — вимірювання та узагальнення всіх господарських операцій підприємства у фінансовій звітності здійснюється в єдиній грошовій одиниці. Підприємства ведуть бухгалтерський облік і складають фінансову звітність у грошовій одиниці України;

періодичність — можливість розподілу діяльності підприємства на певні періоди часу з метою складання фінансової звітності.

Література

1. Давидюк Т.В. Бухгалтерський облік : навч. посібник / Т.В. Давидюк, О.В. Манойленко, Т.І. Ломаченко, А.В. Резніченко. – Харків, Видавничий дім «Гельветика», 2016. – 392 с. https://financial.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/09/Davydiuk_Bukhhalterskyi_oblik_2016.pdf
2. Лишиленко О.В. Бухгалтерський облік: Підручник. – 3-тє вид., перероб. і доп. – Київ: Вид-во “Центр учбової літератури”, 2009. – 670 с. <http://elcat.pnpu.edu.ua/docs/%D0%9B%D0%B8%D1%88%D0%B8%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE.pdf>

